કેન્સરનું નિદાન કેવી રીતે થાય છે: ટેસ્ટ અને બાયોપ્સી

કેન્સરનું નિદાન કરી શકે તેવો કોઈ એક જ ટેસ્ટ નથી. ડૉક્ટરો તમારો ઇતિહાસ પૂછી શકે છે, શારીરિક તપાસ કરી શકે છે, અને લેબ ટેસ્ટ, ઇમેજિંગ સ્કેન અથવા બાયોપ્સી કરાવી શકે છે. બાયોપ્સી — માઇક્રોસ્કોપ હેઠળ જોવા માટે પેશીનો નમૂનો કાઢવો — ઘણીવાર તમને કેન્સર છે કે નહીં તે ચોક્કસપણે જાણવાનો એકમાત્ર રસ્તો છે.

આ પાનું એવા દરેક વ્યક્તિ માટે છે જેની સંભવિત કેન્સર માટે તપાસ થઈ રહી છે. તે ડૉક્ટરો જે લેબ ટેસ્ટ, સ્કેન અને બાયોપ્સીનો ઉપયોગ કરે છે, અને નિદાન પછી શું થાય છે તે સમજાવે છે.

સરળ સમજૂતી

તમને કોઈ લક્ષણ હોઈ શકે, અથવા સ્ક્રીનિંગ ટેસ્ટનું પરિણામ કેન્સર સૂચવે છે. ત્યારબાદ તમારા ડૉક્ટર એ શોધવાનું કામ કરશે કે કારણ કેન્સર છે કે બીજું કંઈક. કેન્સરનું નિદાન કરી શકે તેવો કોઈ એક જ ટેસ્ટ નથી.

તેથી તમારા ડૉક્ટર તમારો વ્યક્તિગત અને કૌટુંબિક તબીબી ઇતિહાસ પૂછીને અને શારીરિક તપાસ કરીને શરૂઆત કરી શકે છે. તેઓ લેબ ટેસ્ટ, ઇમેજિંગ ટેસ્ટ (સ્કેન), અથવા અન્ય ટેસ્ટ અને પ્રક્રિયાઓનો ઓર્ડર આપી શકે છે. તમને બાયોપ્સીની પણ જરૂર પડી શકે છે. તે ઘણીવાર તમને કેન્સર છે કે નહીં તે ચોક્કસપણે જાણવાનો એકમાત્ર રસ્તો છે.

કોઈ એક ટેસ્ટ કેન્સર સાબિત કરતું નથી — ડૉક્ટરો નિદાન સુધી પહોંચવા માટે અનેક ટેસ્ટને એકસાથે જોડે છે.

ટેસ્ટ પરિણામોનો અર્થ સમજવો

લેબ ટેસ્ટ, ઇમેજિંગ અને બાયોપ્સીના પરિણામો ઘણીવાર તમારા ડૉક્ટર તમારી સાથે તેની ચર્ચા કરી શકે તે પહેલાં તમારા પેશન્ટ પોર્ટલમાં પોસ્ટ થાય છે. ચિંતા થવી અને પરિણામો શું છે અને તેનો અર્થ શું છે તે તરત જ જાણવાની ઇચ્છા થવી સ્વાભાવિક છે. પરંતુ તમારા બધા ટેસ્ટના પરિણામો અને તેનો તમારા માટે અર્થ શું છે તે સમજાવવા માટે તમારા ડૉક્ટર જ શ્રેષ્ઠ વ્યક્તિ છે.

લેબ ટેસ્ટ

તમારા શરીરમાં અમુક પદાર્થોનું ઊંચું અથવા નીચું સ્તર કેન્સરની નિશાની હોઈ શકે છે. તેથી તમારા લોહી, પેશાબ અને અન્ય શારીરિક પ્રવાહીના લેબ ટેસ્ટ ડૉક્ટરોને નિદાન કરવામાં મદદ કરી શકે છે. જો કે, અસામાન્ય લેબ પરિણામો કેન્સરની ચોક્કસ નિશાની નથી. લેબ પરિણામોનો ઉપયોગ બાયોપ્સી અને ઇમેજિંગ જેવા અન્ય ટેસ્ટના પરિણામો સાથે કરવામાં આવે છે.

સ્વસ્થ લોકો માટે લેબ પરિણામો વ્યક્તિએ વ્યક્તિએ બદલાય છે. તમારા પોતાના પરિણામો પણ દિવસે દિવસે બદલાઈ શકે છે. આ કારણે, પરિણામો ઘણીવાર નીચલી અને ઉપલી મર્યાદા સાથેની શ્રેણી તરીકે નોંધવામાં આવે છે. ઘણા ટેસ્ટ માટે, તમને કેન્સર હોય તો પણ તમારા પરિણામો સામાન્ય હોઈ શકે છે. તમે સ્વસ્થ હોવ તો પણ તમારા પરિણામો સામાન્ય શ્રેણીની બહાર હોઈ શકે છે. આ કારણે એકલા લેબ ટેસ્ટ ચોક્કસપણે કહી શકતા નથી કે તમને કેન્સર છે કે નહીં.

કેન્સરના નિદાનમાં મદદ કરવા માટે વપરાતા કેટલાક સામાન્ય લેબ ટેસ્ટમાં આનો સમાવેશ થાય છે:

- **બ્લડ કેમિસ્ટ્રી ટેસ્ટ** — અંગો અને પેશીઓ દ્વારા લોહીમાં છોડવામાં આવેલા અમુક પદાર્થોને માપે છે. તે બતાવે છે કે તમારી કિડની, લિવર અને અન્ય અંગો કેટલી સારી રીતે કામ કરી રહ્યા છે.

- **કમ્પ્લીટ બ્લડ કાઉન્ટ (CBC)** — લાલ રક્તકણો, શ્વેત રક્તકણો અને પ્લેટલેટ્સની સંખ્યા, અન્ય વિગતો સાથે માપે છે. તે કેટલાક કેન્સર, ખાસ કરીને લ્યુકેમિયાના નિદાનમાં મદદ કરી શકે છે.
- **સાયટોજેનેટિક વિશ્લેષણ** — રંગસૂત્રોમાં ફેરફારો શોધે છે, જે કેટલાક કેન્સરની નિશાની હોઈ શકે છે.
- **ઇમ્યુનોફેનોટાઇપિંગ** — કોષોને ઓળખવા માટે એન્ટિબોડીઝનો ઉપયોગ કરે છે. તે લ્યુકેમિયા અને લિમ્ફોમા જેવા બ્લડ કેન્સરના નિદાન અને દેખરેખમાં મદદ કરે છે.
- **લિક્વિડ બાયોપ્સી** — એક બ્લડ ટેસ્ટ જે લોહીમાં કેન્સર કોષો અથવા ટ્યુમર DNAના ટુકડાઓ શોધે છે.
- **સ્પુટમ સાયટોલોજી** — ફેફસાંમાંથી ખાંસી દ્વારા બહાર આવેલા મ્યુકસમાં અસામાન્ય કોષો શોધે છે. તે ફેફસાના કેન્સરના નિદાનમાં મદદ કરી શકે છે.
- **ટ્યુમર માર્કર ટેસ્ટ** — કેન્સર કોષો દ્વારા બનાવેલા, અથવા કેન્સરના પ્રતિભાવમાં શરીર દ્વારા બનાવેલા પદાર્થોને માપે છે.
- **યુરિનાલિસિસ** અને **યુરિન સાયટોલોજી** — પેશાબ અને તેમાંના કોષોની તપાસ કરે છે. તે કિડની અને મૂત્રાશયના કેન્સરના નિદાનમાં મદદ કરી શકે છે.

ઇમેજિંગ ટેસ્ટ

ઇમેજિંગ ટેસ્ટ તમારા શરીરની અંદરના ભાગોના ચિત્રો બનાવે છે. તે ડૉક્ટરને ટ્યુમર હાજર છે કે નહીં તે જોવામાં મદદ કરે છે. આ ચિત્રો ઘણી રીતે બનાવી શકાય છે:

- **CT સ્કેન** — કમ્પ્યુટર સાથે જોડાયેલ X-ray મશીનનો ઉપયોગ કરીને વિવિધ ખૂણાઓથી શ્રેણીબદ્ધ ચિત્રો લે છે, જે વિગતવાર 3-D ઇમેજ બનાવે છે. કેટલીકવાર અમુક વિસ્તારોને પ્રકાશિત કરવા માટે ડાય (કોન્ટ્રાસ્ટ મટીરિયલ)નો ઉપયોગ થાય છે.
- **MRI** — શરીરના ટુકડાઓના ચિત્રો લેવા માટે શક્તિશાળી ચુંબક અને રેડિયો તરંગોનો ઉપયોગ કરે છે. ખાસ ડાય ટ્યુમરને વધુ તેજસ્વી બતાવી શકે છે.
- **ન્યુક્લિયર સ્કેન** — થોડી માત્રામાં રેડિયોએક્ટિવ મટીરિયલ (ટ્રેસર)નો ઉપયોગ કરે છે જે અમુક હાડકાં અથવા અંગોમાં એકઠું થાય છે. ત્યારબાદ સ્કેનર તેને શોધે છે.
- **બોન સ્કેન** — એક પ્રકારનો ન્યુક્લિયર સ્કેન જે હાડકાંમાં અસામાન્ય વિસ્તારો તપાસે છે. જ્યાં મટીરિયલ એકઠું થાય છે તે વિસ્તારોને "હોટ સ્પોટ" કહેવાય છે.
- **PET સ્કેન** — એક પ્રકારનો ન્યુક્લિયર સ્કેન જે ગ્લુકોઝ ક્યાં લેવાય છે તે વિસ્તારો બતાવે છે. કેન્સર કોષો ઘણીવાર વધુ ગ્લુકોઝ લે છે, તેથી ચિત્રો કેન્સર શોધવામાં મદદ કરી શકે છે.
- **અલ્ટ્રાસાઉન્ડ** — ચિત્રો (સોનોગ્રામ) બનાવવા માટે પેશીઓથી પડઘો પાડતા ઉચ્ચ-ઊર્જા ધ્વનિ તરંગોનો ઉપયોગ કરે છે.
- **X-ray** — તમારા શરીરની અંદરના ચિત્રો બનાવવા માટે રેડિયેશનની ઓછી માત્રાનો ઉપયોગ કરે છે.

બાયોપ્સી

મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં, તમને કેન્સર છે તેની ખાતરી કરવા માટે ડૉક્ટરોએ બાયોપ્સી કરવાની જરૂર છે. બાયોપ્સી એ એક પ્રક્રિયા છે જેમાં ડૉક્ટર અસામાન્ય પેશીનો નમૂનો કાઢે છે. પેથોલોજિસ્ટ પેશીને માઇક્રોસ્કોપ હેઠળ જુએ છે અને કોષો પર અન્ય ટેસ્ટ કરે છે. ત્યારબાદ તેઓ પેથોલોજી રિપોર્ટમાં તારણો વર્ણવે છે, જેમાં તમારા નિદાન વિશે વિગતો હોય છે. આ માહિતી કયા સારવાર વિકલ્પો તમારા માટે કામ કરી શકે તે બતાવવામાં પણ મદદ કરી શકે છે.

બાયોપ્સીનો નમૂનો ઘણી રીતે લઈ શકાય છે:

- **સોય વડે** — ડૉક્ટર પેશી અથવા પ્રવાહી કાઢવા માટે સોયનો ઉપયોગ કરે છે. આનો ઉપયોગ બોન મેરો એસ્પિરેશન, સ્પાઇનલ ટેપ, અને કેટલાક સ્તન, પ્રોસ્ટેટ, અને લિવર બાયોપ્સી માટે થાય છે.

- **એન્ડોસ્કોપી વડે** — ડૉક્ટર એન્ડોસ્કોપ નામની પાતળી, પ્રકાશિત ટ્યુબને મોં અથવા ગુદા જેવા કુદરતી શરીરના ખૂલવા દ્વારા દાખલ કરે છે, અને તેના દ્વારા પેશી કાઢે છે. ઉદાહરણોમાં કોલોનોસ્કોપી (કોલોન અને રેક્ટમ) અને બ્રોન્કોસ્કોપી (વાયુમાર્ગ અને ફેફસાં)નો સમાવેશ થાય છે.
- **શસ્ત્રક્રિયા વડે** — સર્જન ઓપરેશન દરમિયાન અસામાન્ય કોષો કાઢે છે. એક્સિઝનલ બાયોપ્સીમાં, સમગ્ર અસામાન્ય વિસ્તાર, ઘણીવાર થોડી આસપાસની સામાન્ય પેશી સાથે, કાઢવામાં આવે છે. ઇન્સિઝનલ બાયોપ્સીમાં, ફક્ત અસામાન્ય વિસ્તારનો ભાગ કાઢવામાં આવે છે.

કેટલીક બાયોપ્સીમાં સેડેટિવ (દવા જે તમને આરામ કરવામાં અથવા સૂવામાં મદદ કરે છે) અથવા એનેસ્થેસિયા (દવાઓ જે તમને પીડા અનુભવવાથી બચાવે છે)ની જરૂર પડી શકે છે. એનેસ્થેસિયા સ્થાનિક (એક નાનો વિસ્તાર), પ્રાદેશિક (હાથ અથવા પગ જેવો શરીરનો ભાગ), અથવા સામાન્ય (ઊંડી ઊંઘ જેવી, અનુભૂતિ અને જાગૃતિની ખોટ) હોઈ શકે છે.

કેન્સરના નિદાન પછી

જો બાયોપ્સી અને અન્ય ટેસ્ટ બતાવે કે તમને કેન્સર છે, તો તમારા ડૉક્ટરને સારવારનું આયોજન કરવામાં મદદ કરવા માટે તમારે વધુ ટેસ્ટની જરૂર પડી શકે છે. ઉદાહરણ તરીકે, તમારા ડૉક્ટર કેન્સર ફેલાયું છે કે નહીં અને કેટલું ફેલાયું છે તે શોધવા માટે અન્ય ટેસ્ટ કરી શકે છે. આ માહિતી તમારા કેન્સરના સ્ટેજને જાણવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.

કેટલાક કેન્સર માટે, અન્ય અભ્યાસો ટ્યુમરનું ગ્રેડ શોધે છે, જે કોષો કેટલા અસામાન્ય દેખાય છે તે છે. અન્ય અભ્યાસો તમે કયા જોખમ જૂથમાં આવો છો તે જાણવા માટે ટ્યુમર માર્કરનો અભ્યાસ કરે છે. તમારા ટ્યુમરનું અન્ય ટ્યુમર માર્કર અથવા બાયોમાર્કર માટે પણ પરીક્ષણ થઈ શકે છે. આ બધી માહિતી શ્રેષ્ઠ સારવાર નક્કી કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.

કેન્સરનું નિદાન સામાન્ય રીતે વધુ ટેસ્ટિંગની શરૂઆત છે — દરેક પગલું ટીમને તમારા માટે સારવારને અનુરૂપ બનાવવામાં મદદ કરે છે.

ક્યારે વહેલી મદદ મેળવવી

બાયોપ્સી એક પ્રક્રિયા છે, અને કેટલીકમાં સેડેશનની જરૂર પડે છે, તેથી પછીના કયા ફેરફારોની રાહ ન જોવી તે જાણવું મદદરૂપ છે.

- **911 ને કૉલ કરો અથવા ઇમરજન્સી ડિપાર્ટમેન્ટમાં જાઓ જો** તમને શ્વાસ લેવામાં તકલીફ હોય, છાતીમાં દુખાવો હોય, અથવા પ્રક્રિયા માટે ઘેનની દવા (સેડેશન) અપાયેલ કોઈ વ્યક્તિને તમે જગાડી શકતા નથી. જાતે વાહન ચલાવીને ન જશો.
- **તરત જ તમારી કેર ટીમને કૉલ કરો જો** બાયોપ્સી સાઇટમાંથી રક્તસ્રાવ લગભગ દસ મિનિટના મજબૂત દબાણ પછી પણ બંધ ન થાય, અથવા સાઇટમાંથી ઘટ્ટ આછા ભૂરા (ટેન), લીલા અથવા પીળા પ્રવાહીનું ઝરણ થાય.
- **તરત જ તમારી કેર ટીમને કૉલ કરો જો** બાયોપ્સી પછી તમારું તાપમાન 100.4°F (38°C) અથવા વધારે થાય. જો તમે પહેલેથી જ કીમોથેરાપી શરૂ કરી હોય, તો તે જ રીડિંગ એક તબીબી કટોકટી છે (CDC (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html)): ગમે તે સમય હોય, તાત્કાલિક તમારી કેન્સર ટીમને ફોન કરો, અને જો તમે ઝડપથી સંપર્ક ન કરી શકો, તો ઇમરજન્સી ડિપાર્ટમેન્ટમાં જાઓ અને પહોંચ્યા પછી તેમને કહો કે તમે કીમોથેરાપી પર છો.
- **એક-બે દિવસમાં તમારી કેર ટીમને કૉલ કરો જો** બાયોપ્સી વિસ્તાર ઓછો થવાને બદલે વધુ લાલ, સોજાવાળો અથવા દુખાવાવાળો બને.

સ્રોતો

- National Cancer Institute. *Tests and Procedures Used to Diagnose Cancer.* https://www.cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/diagnosis (cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/diagnosis)

- CDC. *Watch Out for Fever.* https://www.cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html)
- MedlinePlus. *Skin lesion biopsy.* https://medlineplus.gov/ency/article/003840.htm (medlineplus.gov/ency/article/003840.htm)
- National Cancer Institute. *Infection and Neutropenia during Cancer Treatment.* https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/infection (cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/infection)

વિશ્વસનીય સ્રોત પર આધારિત

આ National Cancer Institute પર આધારિત શૈક્ષણિક સામગ્રીનો સરળ ભાષામાં અનુવાદ છે. સંપૂર્ણ અને અદ્યતન માહિતી માટે કૃપા કરીને મૂળ સ્રોત વાંચો. ફક્ત શૈક્ષણિક માહિતી — તબીબી સલાહ નથી. હંમેશા તમારી પોતાની કેર ટીમ સાથે વાત કરો.

National Cancer Institute: cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/diagnosis

અપડેટ કર્યું: 2026-09-29

તમને મફત દુભાષિયો મેળવવાનો અધિકાર છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં જે હોસ્પિટલો અને ક્લિનિકો ફેડરલ ભંડોળ મેળવે છે, તેમણે તમને કોઈ ખર્ચ વિના લાયક દુભાષિયો આપવો જ પડે છે. તમે રિસેપ્શન પર અથવા તમારી એપોઇન્ટમેન્ટ પહેલાં દુભાષિયો માંગી શકો છો. તમારા માટે ભાષાંતર કરવા તમારે પરિવારના સભ્ય કે બાળકને સાથે લાવવાની જરૂર નથી.

ઓનલાઇન: cancerexplained.org/languages/gu/cancer-diagnosis

cancerexplained.org પરના અંગ્રેજી લેખમાંથી અનુવાદિત. સ્રોત સાથે ચકાસાયેલું સંસ્કરણ અંગ્રેજી સંસ્કરણ છે.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

કોઈ ફેરફાર વિના મફતમાં છાપી, નકલ કરી અને શેર કરી શકાય છે. પરવાનગીની જરૂર નથી. કૃપા કરીને તબીબી સામગ્રીમાં ફેરફાર કરશો નહીં. સંદર્ભ: cancerexplained.org. શૈક્ષણિક માહિતી, તબીબી સલાહ નથી.